

Sigrid Hutter: vredesvrouw in DDR en Nederland

Sigrid Hutter (DDR, 1958) is actief binnen Vrouwen voor Vrede: ze werkte mee aan de doorstartgroep en is lid van de werkgroep WEL-dadig.

Wanneer raakte je betrokken bij Vrouwen voor Vrede?

Wonend in de DDR werd ik geraakt door Frauen für den Frieden in Berlijn: bijzondere vrouwen, die ervoor kozen geen carrière te maken in de DDR en zich door hun actieve inzet enigszins buiten de socialistische maatschappij plaatsten. Hun manier van doen sprak me aan; het was gewoon anders. Zo was er een kerkdienst tijdens een Friedensdecade. De vrouwen hadden van boterhammen een kruiskop gemaakt, die we met elkaar hebben opgegeten. Ik wist één ding zeker: als ik in Nederland kom, ga ik op zoek naar vredesvrouwen.

Waarom in Nederland?

Je stapte niet zo makkelijk naar deze Friedensfrauen, omdat ze zo bijzonder waren. Ondertussen was ik verliefd geworden op een Nederlander, die ik leerde kennen door contact tussen onze studentengemeente en een Nederlandse partnergroep. Een leven samen in de DDR zagen wij niet echt zitten; als ik voor hem koos, zou het Nederland worden. En toen ik in Nederland ging wonen, zocht ik de vredesvrouwen op, waarbij ik voor het eerst geconfronteerd werd met het feit dat je tegen sommige dingen ook heel anders aan kon kijken. Een vredesvrouw die in een Japans kamp had gezeten, was vóór het gebruik van kernwapens om de Tweede Wereldoorlog te beëindigen. Dit was een soort

eye-opener voor mij. Daar praten we nu weleens over met vrienden van toen: onze gemengde vredesgroep (DDR/-Nederland) bestaat nog steeds, en we blikken nog weleens terug. We hebben echt geleerd dat je van verschillende kanten naar zaken kunt kijken. Ik ben blij dat ik in twee landen heb geleefd en dat ik een beetje heb leren relativeren.

Was je voordat je ging studeren al een kritische burger?

Ik was lid van de protestantse kerk, waar de oppositie zich verzamelde. Het was echt Koude Oorlog. Voor mezelf voelde ik een appèl om partij te kiezen. Ik was verliefd en wist dat wij, als er nu iets zou gaan gebeuren, aan verschillende kanten van het ijzeren gordijn zaten. Maar vooral voelde ik dat we in een belangrijke tijd leefden, dat we bijzondere dingen konden doen. Dat je aan een grens kwam om je uit te spreken, om trouw aan jezelf te zijn, en dat je trots kon zijn als je dat deed. Ik heb, net als velen, uiteindelijk voor vertrek gekozen maar als ik geen relatie had gehad, zou ik – in ieder geval toen – gebleven zijn.

Waarom?

Ik zag dat er het nodige te doen was in de DDR en dat het daarbuiten ook niet allemaal koek en ei zou zijn. Als je in Berlijn leefde, wist je dat ook, zo naïef was je niet.

Hoe beleef je het nu in Nederland te leven met deze voorgeschiedenis?

Wat ik in Nederland mis, is dat je geen echte keuzen hoeft te maken. Je kunt in feite alles zeggen en doen, maar niemand spreekt je daarop aan; je hoeft niets te verklaren. Ik voelde me gestimuleerd door de studentenverzetsgroep tegen Hitler 'Die weisse Rose'.

Die groep maakte goede keuzen; dat wilde ik ook. Wat je deed, had consequenties, en daar dacht je over na. Was je lid van een vredesgroep, dan kon je zeker geen directeur van een school worden bijvoorbeeld. Als dat de prijs was, wilde je dat dus ook niet. Nu is het

veel moeilijker je eigen grenzen te laten zien.

Betekent dit dat leven vanuit je ethische principes, omgaan met je integriteit in een gecompliceerde leefsituatie, in feite makkelijker is?

Ja, dat blijkt, in een bepaald opzicht in ieder geval. Ik had daar basale grenzen en een visie: zo ga je niet met je volk om.

Je hebt nog steeds contact met je toenmalige vredesgroep.

Ja, dat is nu mijn vriendengroep. We kwamen voor het eerst in 1981 met de

Nederlanders samen, en dat heette een mobieles Friendsseminar. Zeven Nederlanders en zeven Duitsers trokken zeven dagen van pastorie naar pastorie, met de Stasi op onze hielen, omdat men ons serieus nam. Het ging onder de kerkelijke paraplu, maar we spraken over vrede. We schreven bijvoorbeeld een appèl en smokkelden dat naar een krant. We verbonden ons met de groep in Frankrijk onder leiding van Solange Fernex met hun vastenactie voor vrede. We maakten duidelijke keuzen die ons niet in dank werden afgenomen, maar wij hadden een inspirerende tocht. We broedden uren op een tekst omdat we helder wilden zijn, maar niet meteen opgepakt wilden worden. Nu komen we eens in de twee jaar bij elkaar, mensen die bewust leven op allerlei plekken in de samenleving en die daarover met elkaar in gesprek gaan. We beginnen onze tweejaarlijkse ontmoeting altijd met de vraag: wat doe je momenteel? Meestal zegt men aanvankelijk dat men niets doet, maar dan blijkt er toch van alles te zijn: actief tegen werkeloosheid, voor het milieu, voor asielzoekers enzovoort, maar meestal niet vanuit een vredesgroep zoals toen. Iedereen heeft toch zijn eigen pakketje gekozen. En het feit dat we dit jaar onze ontmoeting hebben op Stoutenburg, is een mooi symbool, want in ieders pakketje zit: natuur- en maatschappelijk betrokken en ook spiritueel.

Hoe ziet die groep er momenteel uit?

Van zeventig-plus tot vijftig jaar, maar het generatieverschil van toen valt nu weg. Sinds de val van de Muur in 1989 maken we geen pamfletten meer. We

wisselen wel materiaal uit. Daarbij valt op dat dat materiaal (bijvoorbeeld van de Lokale Agenda 21) er goed uitziet, en dat er belangrijke namen onder staan. Maar wanneer je uitzoekt wat er lokaal mee gebeurt, is dat vaak weinig. Het zijn goede uitspraken, maar de actie moet nog komen. Je moet het zelf gaan trekken. In de oude tijd zette je al pratend iets op papier, en met de discussie ontstond er iets dragends. Gelukkig lijkt dat met resolutie 1325 (over de rol van vrouwen voor, tijdens en na conflicten) iets beter: daaraan wordt op vele plekken en op vele niveaus inhoud gegeven. In de DDR-tijd was discussie losmaken al iets; nu is dat niet genoeg. In een democratie kun je (bijna) alles roepen en op papier zetten, maar je moet er ook iets van maken. Je schudt de mensen niet zomaar wakker; dat gaat moeilijker. Maar dat is natuurlijk geen reden om te zeggen: dan maar weer de dictatuur in.

Als we nu naar de toekomst kijken, is er dan iets waarop jij je vooral zou willen richten?

Misschien past het wel bij mijn leeftijd dat ik niet één doel heb, maar verscheidene. Wat de zogenaamde bedreiging door de islam betreft, die zou ik willen relativeren. Ik zie de rol van geld en economische macht, de verwevenheid van veel zaken, de Verenigde Staten, die ik ook niet vertrouw, het feit dat het militair industrieel complex echt bijdraagt tot de problemen (wat we vooral als propaganda zagen, toen we er op school over leerden), dat onder het mom van vrijheid andere belangen gediend worden, wantrouwen tegen het kapitalisme. In feite heb ik dus profijt van de analyse

in mijn DDR-verleden.

Ik was verbaasd dat na de val van de Muur zelfs mensen in de westerse vredesbeweging zeiden: het socialisme heeft afgedaan, dus is het het kapitalisme; alsof er geen andere weg was. Alsof de westerse democratie zijn waarde bewezen had, alsof er niet meer dan twee mogelijkheden waren en de hele wereld nu het westerse model moest aanhangen. De vraag is wel: hoe kom je aan andere modellen. Boeiend vind ik nog steeds het idee van basisloon. En recent de zesde stam: toen Somalische vrouwen niet mochten meepraten in de vredes- en verzoeningsconferentie (2002) omdat ze niet bij een stam wilden horen, besloten ze een nieuwe stam (de zesde) op te richten, en nu praten ze mee (zie de Nieuwsbrief van Vrouwen voor Vrede, 2008/2, bladzijden 19-20).

Ook onze democratie zal van binnen uit veranderen; dat kan bijna niet anders. Je ziet nu bij voorbeeld wantrouwen in de

grote politieke partijen. Het is makkelijker wanneer je in de oppositie zit dan wanneer je aan de macht bent.

Zit jouw kracht in het stimuleren van mensen om vanuit meer invalshoeken naar zaken te kijken en erover na te denken?

Ja, dat hoop ik wel. Maar de valkuil is dan te blijven hangen in enerzijds en anderszijds: dan ga je niet echt voor iets. Ik wil toch prioriteiten stellen en hoopgevende zaken naar voren halen; dat is ten diepste mijn levenshouding. En ik ben toch wel een praktische idealist en zie mezelf niet partijpolitiek bezig. Ik wacht waarschijnlijk ook nog op een rol of taak die helemaal bij me past. Ooit wil ik graag nog een duurzame woonvorm opzetten, samen wonen en van daaruit maatschappelijk betrokken werken.

Lineke Schakenbos